

Helhetlig ROS -risiko og sårbarhetsanalyse for Gratangen kommune

Gratangen kommune
Rivttága suohkan

Første versjoner:	15. juni 2016
Forrige versjon:	1.november 2021
Ny versjon:	1.mars 2025
Neste revidering:	Høst 2026

INNLEDNING

Arbeidet med helhetlig ROS er et tverrsektorielt arbeid og vil berøre flere sektorer samt at eksterne aktører i lokalsamfunnet vil ha en sentral rolle. Kommunen er i en særstilling når det gjelder ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap innenfor sitt geografiske område, og den er en av flere aktører som plikter å samvirke når en uønsket hendelse skjer.

Samfunnsutviklingen går i retning av mer gjensidig avhengighet mellom ulike fagområder. Samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i Norge bygger på ansvars-, likhets-, nærhets- og samvirkeprinsippene.

1. Ansvarsprinsippet

Den eller de i organisasjon som har ansvar for et fagområde i en normalsituasjon, har også ansvaret for nødvendige beredskapsforberedelser og for å håndtere ekstraordinære hendelser på området.

2. Likhetsprinsippet

Den organisasjon man opererer med under kriser, skal i utgangspunktet være mest mulig lik den organisasjonen man har til daglig.

3. Nærhetsprinsippet

Kriser skal organisatorisk håndteres på lavest mulig nivå.

4. Samvirkeprinsippet

Myndigheter, virksomheter og etater har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering.

Krav til kommunal beredskapsplikt er beskrevet i forskrift om kommunal beredskapsplikt av 07.10.2011, lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven). Helhetlig ROS utfyller kommunens beredskapsplikter på virksomhetsnivå og gir kunnskap om håndtering av krisesituasjoner og påfølgende risiko. Helhetlig ROS gir overblikk og nødvendig bakgrunnskunnskap for å systematisere arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, og lage beredskapsplan og plan for oppfølging.

I Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og sivilforsvaret, kap. V, §14 Kommunal beredskapsplikt – risiko- og sårbarhetsanalyse står det følgende:

«Kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen. Resultatet av dette arbeidet skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse.»

Kommunens utgangspunkt vil hele tiden være den gjeldende arealplanen som sier noe om de naturgitte og de demografiske forholdene.

Denne revideringen vil føre frem til en ny versjon av helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse og er utarbeidet i et samarbeid mellom kommunene Evenes, Gratangen, Lødingen og Narvik. Etter at den felles analysen var ferdig, er helhetlig ROS tilpasset lokale forhold i Gratangen kommune.

Revideringen har tatt for seg scenarioene og den er mer lokalt tilpasset enn forrige versjon. Videre har vi sett på om ulike hendelser kan påvirke hverandre.

Innhold

1	Kommunenes virksomhet og geografiske område	4
2	Formål og informasjon	5
2.1	Formål med helhetlig ROS-analyse	5
2.2	Begreper	5
2.3	Avgrensing	6
2.4	Kjennetegn ved helhetlig ROS	6
2.5	Lov- og forskriftskrav	7
2.6	Styrings- og arbeidsgrupper	7
3	Naturgitte forhold	8
3.1	Klimaendringer	8
3.2	Stormflo / Havnivåstigning	8
3.3	Nedbør	8
4	Samfunnsmessige forhold	9
4.1	Befolkningsutvikling i Gratangen kommunene.	9
5	Øvrige offentlige samarbeidsparter på beredskapsområdet	10
5.1	Harstad Havn KF	10
5.1.1	IUA Sør-Troms	10
5.2	Ofoten brann og redning IKS	10
6	Identifisering av uønskede hendelser	11
6.1	Kategorier	11
6.1.1	Kategori 1: Naturhendelser.	11
6.1.2	Kategori 2: Store ulykker	11
6.1.3	Kategori 3: Tilsiktede hendelser.	11
6.1.4	Kategori 4: Scenarier av hendelser som i mindre grad påvirker Gratangen kommune	11
6.2	Analyse av uønskede hendelser	12
6.2.1	Samfunnsverdier og konsekvenstyper	12
6.2.2	Sannsynlighetskategorier	13
6.2.3	Konsekvenskategorier	13
6.3	Risikobilde	15
6.4	Risikomatrise	15
7	Analyse av de ulike scenarier	16
8	Handlingsplan, tiltakskort og øvelser	18
8.1	Handlingsplan - tiltakskort:	18
8.2	Øvelser	18
9	Beredskapsråd	18

1 Kommunenes virksomhet og geografiske område

Gratangen kommune grenser til Nordland fylke og er en av kommunene i Sør-Troms regionen. Kommunen dekker et areal på 312 kvadratkilometer. Størsteparten av befolkningen bor langs kysten og en stor andel av bebyggelsen er lokalisert rundt Gratangsfjorden. Kommunen har spredt bebyggelse med et kommunesenter på Årstein.

Fra kommunesentret finnes det tre utfartsveier. En via fjorden på nordsiden og inn til Lavangen, en langs sørsiden og til Tjeldsund og den tredje innover langs sørsiden av fjorden og opp til E6. E6 passerer kommunen, nord/sør, over fjellene i lite bebygde områder. Veistrekning mellom Tjuvskjær og Grov er spesielt værutsatt ved spesielle værtyper som kan gi rasfare. Denne veistrekningen kan bli stengt flere ganger i året grunnet ras eller rasfare. Kvernmo, Øse og Labergsdalen er boligområder med kun en utfartsvei. En siste mulighet for å komme frem til bestemmelsessteder er å benytte båt dersom du bor langs fjorden.

Veistandard i Gratangen, både kommunal og fylkesveier, er god og nylig oppgradert.

Gratangen kommune har flere vassdrag som er regulert til kraftforsyning og det er gjennomført elveforebygging på flere av vassdragene. Det største av disse reguleringene er mellom Kvernmo og Storfossen i Gratangsbotn. Dette anlegget er driftet av HLK. Øvrige anlegg er småkraft.

Vassdraget som ligger i Gratangsbotn kan ha et flompotensiale, spesielt dersom det danner seg en ispropp ved utløpet. I andre vassdrag kan det forekomme sørpeskred. I tillegg har kommunen flere vannreservoarer på ulike plasser i kommunen, både offentlig og privat.

Gratangen kommune ligger fint plassert mellom flere store fjell som beskytter mot de verste vindretninger. Dette gjør at kommunen er noe beskyttet mot de sterkeste vindene. Men hendelser med kraftige vindkast kan forekomme i noen områder. Kommunen har mange høye fjell og dype fjorder, som er ettertraktede reisemål, dette trekker til seg mange turister.

Offentlige kontor og kommunale tjenester er lokalisert på Årstein, med unntak av grunnskole og tannlege som er lokalisert i Gratangsbotn.

Kommunen har to dagligvarebutikker og disse er plassert på Årstein og i Foldvik.

Kommunen har en del reiselivsbedrifter, fiskeri og oppdrett, industri, transport, entreprenør virksomhet, fartøyvernssenter og Hærens amfibiesenter. I tillegg finnes det mange små bedrifter og enkeltmannsforetak lokalisert i kommunen. På landbrukssiden finnes det gårdbrukere med sau, storfe og melkeproduksjon samt at Gielas reinbeitedistrikt og Grovfjord reinbeitedistrikt har sine beitedistrikter i området.

Industrien er lokalisert til opparbeidet og godkjente næringsområder.

2 Formål og informasjon

2.1 Formål med helhetlig ROS-analyse

Helhetlig ROS-analyse er utarbeidet med utgangspunkt i veilederen «Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommuner» fra 2014¹ og følger metode og oppbygging som foreskrevet i veilederen. Dette dokumentet bygger på samme metodikk som Nasjonalt risikobilde (DSB) og FylkesROS Nordland.

Målet med helhetlig ROS-analyse er å gi en overordnet oversikt over risiko og sårbarhet i kommunen samt en oversikt over det lokale risikobildet. Kommunens ansvar er å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier. Analysen skal være et verktøy for kommunens ledelse ved å gi et grunnlag for beslutninger om oppfølging av de risikovurderinger som analysen beskriver.

En konsekvens av ROS-analysen er følgelig at kommunen ikke bare gis en oversikt over hvilket ansvar man har på området samfunnssikkerhet, men like mye en statusoversikt over kommunens arbeid på området (analyser, planer, organisering, rutiner o.l.). ROS-analysen gir et helhetlig bilde for det arbeidet som skal gjøre i etterkant, slik som når oppfølgingsplan med tiltak skal utarbeides. Analysen gir føringer for det som skal være de overordnede målsettinger for arbeidet med samfunnssikkerhet i kommunen, og som legger prioriteringer og tiltak for perioden 2025-2028.

2.2 Begreper

Risiko er en vurdering av hvilke uønskede hendelser som kan skje. En risikovurdering er en samlet vurdering av sannsynlighet for at hendelsen skal inntreffe og hendelsens konsekvenser.

Sannsynlighet uttrykkes som hendelsesfrekvens, dvs. hvor ofte (i gjennomsnitt) en hendelse vurderes å kunne inntreffe i fremtiden når erfaring og nye trender legges til grunn.

Sårbarhet er en kommunes manglende evne til å motstå virkningen av hendelser, og til å gjenopprette normaltilstand etter hendelser

Konsekvenser er en mulig følge av en uønsket hendelse. Konsekvenser kan uttrykkes med ord eller som en tallverdi for omfanget av skader på mennesker, miljø eller materielle verdier.

Usikkerhet handler om kunnskapsgrunnlaget for risiko- og sårbarhetsvurderingen.

Kritiske samfunnsfunksjoner er oppgaver som samfunnet må opprettholde for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet.

Scenario er en beskrivelse av et realistisk hendelsesforløp, ofte kronologisk og med rimelig grad av realisme.

¹ <https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veileder-til-helhetlig-risiko--og-sarbarhetsanalyse-i-kommunen/>

2.3 Avgrensning

I denne revideringen har vi tatt for oss scenariene og vi har sett på lokale behov. Det betyr at denne utgaven av helhetlig ROS kommer som en ny versjon. I tillegg har vi sett på lokal tilpasning og hvordan ulike hendelser kan påvirke hverandre.

Kravene til analysens innhold fremgår av §2 i forskriften. Analysen skal som et minimum inneholde:

- a) Eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i kommunen.
- b) Risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen
- c) Hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre
- d) Særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur
- e) Kommunen evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet
- f) Behovet for befolkningsvarsling og evakuering

Kommunale foretak og vertskommune samarbeid.

Kommunale foretak, slik som Ofoten brann og redning, har et selvstendige ansvar for eget beredskapsarbeid. Foretakene har nasjonale føringer på det strategiske nivået hvor kommunen har liten påvirkning. I de tilfeller kommunene er direkte involvert fremmes det som egen sak.

I vertskommunesamarbeid er det vertkommunen som har ansvar for arbeid med ROS analyser på det enkelte vertskommune område. Gratangen kommune er vertskommune for Astafjord innfording og Astafjord kart og oppmåling.

2.4 Kjennetegn ved helhetlig ROS

Hva forstår vi med «kommunen» i beredskapsplikten? På den ene siden er kommunen en virksomhet som leverer mange kritiske tjenester til befolkningen. Kommunen er samtidig et definert geografisk område. Den er planmyndighet for det nevnte området. Kommunen (virksomheten) og befolkningen er også avhengig av andre eksterne tjenester (strøm, ecom, forsyninger osv.) – også på disse områdene vil kommunen måtte innta en rolle som pådriver ovenfor aktører som strømleverandører, NVE, vegvesen, fylkeskommune, ecom osv.

Det ligger i navnet «helhetlig» at analysen favner vidt og ikke går i dybden. Analysen har i utgangspunktet et kommuneperspektiv, men vil til en viss grad også måtte omfatte virksomhet utenfor kommunens grenser dersom dette er noe som kan påvirke kommunen. Helhetlig ROS har hovedfokus på større hendelser som har et omfang som gjør at kommunens kriseledelse blir involvert. Vi snakker om kriser som skiller seg vesentlig fra de hendelser som rutinemessig håndteres i det daglige uten behov for ekstraordinær innsats. Større hendelser vil i denne sammenheng typisk kunne berøre et større antall personer, flere sektorer, og som fordrer en ekstraordinær og koordinert innsats, spesiell kompetanse og langvarig innsats.

2.5 Lov- og forskriftskrav

Sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Forskriftens formål (§1) er å sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet.

Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv og skade på helse, miljø og materielle verdier.

Plikten gjelder kommunen som myndighet, innenfor sitt geografiske område. Som tjenesteleverandør og virksomhet, og som pådriver overfor andre aktører.

Kommunene skal som et minimum ha:

- En helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) jf. forskriftens § 2
- Plan for oppfølging av samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeidet (langsiktige mål, strategier, prioriteringer og tiltak) jf. forskriftens § 3
- En overordnet beredskapsplan, jf. forskriftens § 4

Plan- og bygningsloven

Som planmyndighet skal kommunen gjennom planlegging *”fremme samfunnssikkerhet ved å forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv.”*, jf. § 3-1, h. Kommunen skal også påse at det i forbindelse med utarbeidelse og evaluering av planer for utbygginger gjennomføres ROSanalyse, jf. § 4-3.

Sektor- og særlover

Kravet om en overordnet ROS-analyse etter forskrift om kommunal beredskapsplikt, kommer i tillegg til kravene om ROS-analyse på sektorområdene, jf. sektor-særlover. Eksempler på slike områder er helse og omsorg, vannforsyning, brann og flere.

2.6 Styrings- og arbeidsgrupper

Arbeidet med revidering av helhetlig ROS i 2024 har vært ledet av en styringsgruppe bestående av beredskapskoordinatorer i de fire samarbeidskommunene.

Det har vært nedsatt arbeidsgrupper bestående av deltagere fra alle fire kommunene for å analysere scenarier. Gruppene har vært sektorielt sammensatt. I denne analyse gjennomgangen har DSB sine nye analysemaler vært benyttet.

Ved å benytte sektorielle arbeidsgrupper vil de som kjenner best på egen sårbarhet også være de som kan analysere dette best. Med sektoriell kunnskap vil disse gruppen kunne komme frem til tiltak som gjør at «normaltilstanden» kommer raskt på plass etter en eventuell uønsket hendelse.

3 Naturgitte forhold

3.1 Klimaendringer

Klimaframskrivninger² viser at klimaet i Norge kan forventes å endre seg betydelig dette hundreåret. Median økning i gjennomsnittstemperaturen i Norge er ca. 1,7°C med middels utslipp og ca. 2,4°C med høye utslipp mot midten av århundret. Temperaturøkningen er ventet å bli størst i nord og større om vinteren enn om sommeren. Endringer i klimaet vil kunne føre til forsterkninger av allerede eksisterende utfordringer og flere naturutløste hendelser med store skader, også på steder hvor slike hendelser ikke har vært vanlig tidligere.

3.2 Stormflo / Havnivåstigning

Vannføringen har økt noe, men ikke like mye som nedbøren fordi fordampningen også har økt. Frem mot midten av århundret gir snittet av modellberegningene ingen store endringer i vannføringen i Norge hverken for middels eller høye utslipp. Det er ingen klar tendens til at årets største flom har blitt større, men vi har fått flere regnflommer og færre snøsmelteflommer. Vårflommen kommer dessuten tidligere på grunn av økt temperatur og tidligere snøsmelting. Den økte intensiteten i kraftige nedbørhendelser som er observert, har gitt flere episoder med flom i små bratte vassdrag og urbanflom. Stormflo oppstår når lavtrykk passerer norskekysten. Snøsmelteflommene vil bli mindre jo lenger frem i tid en går, særlig i de store vassdragene. I områder hvor årets største flom i dag er en regnflom, vil flommene bli større. Det forventes en økning i regnflom. Utbygging i strandsonen forutsetter at hensynet til havnivåstigning og stormflo ivaretas med hensyn til bebyggelsen sin høyde over havet.

3.3 Nedbør

Nedbøren i Norge har økt med ca. 18 % siden 1900 og det har flere steder vært en økning i episoder med kortvarig intens nedbør. Framskrivningene viser en økt årsnedbør i Norge på ca. 8% med middels utslipp og ca. 18% med høye utslipp frem til 2071–2100. Det er forventet at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann.

I Norge generelt forventes en 20-25% stigning i samlet årlig nedbørsmengde hvis man sammenligner perioden 1961-1990 med perioden 2071-2100³. Det vil være stor variasjon mellom årstider og regioner.

² Kilde: NVE: Klima nå og i fremtiden <https://www.nve.no/klima/klima-na-og-i-framtiden/?ref=mainmenu>

³ Kilde: NVE: Klima nå og i fremtiden <https://www.nve.no/klima/klima-na-og-i-framtiden/?ref=mainmenu>

4 Samfunnsmessige forhold

4.1 Befolkningsutvikling i Gratangen kommunene.

Dette er statistikk som inngår i kunnskapsgrunnlaget som benyttes i forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel. Dette vil påvirke hvordan lokalsamfunnets samfunnssikkerhet og beredskap ivaretas. For kommunen vil den største endringen være økning i den eldre aldersgruppen fra 67 år – 90 år og eldre. Det kan bety at risikobildet og tiltaksplaner endres tilsvarende. Dette er framskrivning og har derfor en usikkerhetsfaktor.

	Personer					Endring	TREND
	1990	2000	2010	2020	2024		
0-17 år	318	304	236	188	166	-152	
18-49 år	556	501	398	370	349	-207	
50-66 år	322	241	266	280	300	-22	
67-79 år	195	200	157	164	168	-27	
80-89 år	87	84	80	73	66	-21	
90 år og eldre	5	15	13	16	21	16	
SUM	1483	1345	1150	1091	1070	-413	

Forventet utvikling

Kilde

[Regionale befolkningsframskrivninger, Statistisk sentralbyrå](#)

5 Øvrige offentlige samarbeidsparter på beredkapsområdet

5.1 Harstad Havn KF

Harstad havn finnes her <https://harstadhavn.no>

Gratangen kommune har felles kystområde med flere kommuner i Sør-Troms. Harstad Havn KF er derfor en sentral samarbeidspartner i arbeidet med akutt forurensning av fjordbassenget.

5.1.1 IUA Sør-Troms

Gratangen kommune er en del av interkommunalt utvalg for akutt forurensning i Sør-Troms.

Harstad kommune er vertskommune, vår representant i utvalget er avdelingsleder FU. Valgt av kommunestyret.

IUA Sør-Troms ivaretar kommunenes akutte aksjonsplikt, men fritar ikke kommunene ellers fra det ansvaret som kommer frem av kommuneloven og forurensingsloven. Videre er det slik at samtlige deltakere ute i felt ved en langvarig strandrenseaksjon ansettes midlertidig i skadestedskommunen.

<https://harstad.kommune.no/EKNet/docs/pub/DOK01819.pdf>

[Beredkapsplaner mot akutt forurensning IUA Sør-Troms](#)

5.2 Ofoten brann og redning IKS

Ofoten brann og redning er organisert som et interkommunalt selskap i samarbeid mellom Gratangen, Lødingen og Narvik kommune. OBRIKS er en operativ og forebyggende brann- og redningstjeneste som løser oppgaver hver dag. Selskapet har hovedkontor i Narvik og er organisert med administrasjon, forebyggende avdeling og beredkapsavdeling.

Hovedbrannstasjon i Narvik har beredkapsstyrker organisert i vaktlag bestående av heltidspersonell med kontinuerlig vaktberedskap på brannstasjonen. Ved stasjonen i Gratangen er beredskapen organisert av deltidspersonell og understøttes av beredkapsstyrken i Narvik.

Brannforebyggende avdeling består av seksjon for feiing og boligtilsyn og forebyggende seksjon. Avdelingen skal bidra til at brann og eksplosjon ikke oppstår eller forårsaker store skader.

6 Identifisering av uønskede hendelser

I gjennomføring av helhetlig ROS har arbeidsgruppene gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse av de uønskede hendelsene (scenarioer) som er valgt ut. Ved utvelgelsen av scenario er det lagt vekt på at disse skal belyse de mest relevante risikoutfordringene i kommunene på overordnet nivå. Enten direkte eller ved grad av overførbarhet. Alle scenariene er analysert i forhold til sannsynlighet, konsekvenser, usikkerhet (risikovurderinger) og gjensidig avhengighet (følgehendelser).

I samråd med statsforvalter i Nordland har styringsgruppen valgt metodikk basert på nasjonal veileder fra DSB.

6.1 Kategorier

Scenariene er delt inn i fire hovedkategorier med tilhørende scenarier. Selve analysen av scenarier ligger som vedlegg til dette dokument.

6.1.1 Kategori 1: Naturhendelser.

1. Ekstremvær som sterk vind, flom og ekstrem nedbør
2. Naturhendelser, ras, løsmasser, stein og snø
3. Svikt/ forurensing i vanntilførsel
4. Lengre bortfall av strøm

6.1.2 Kategori 2: Store ulykker.

5. Store ulykker på vei eller arrangement
6. Større buss og bilulykke
7. Farlig gods i tettbebygde strøk
8. Akutt forurensning (grunnstøting av skip med påfølgende lekkasje- utslipp til sjø)
9. Brann på institusjon
10. Brann i bygg som involverer mange mennesker

6.1.3 Kategori 3: Tilsiktede hendelser.

11. Cyberangrep
12. Lengre bortfall av IKT (datakommunikasjon/digitale løsninger)
13. Personopplysninger på avveie
14. Korrupsjon i kommunal virksomhet
15. Alvorlige utbrudd av allmenfarlig smittsom sykdom
16. Alvorlig voldshendelse i utdanningsinstitusjon -PLIVO
17. Omfattende og alvorlig overgrepssak
18. Terrorangrep

6.1.4 Kategori 4: Scenarier av hendelser som i mindre grad påvirker Gratangen kommune

19. Større lykke på Ofotbanen -Narvik kommune
20. Større flyulykke med flystyrt i et fjell -Evenes kommune
21. Masseskade tilknyttet alliert mottak av militært utstyr og personell -Evenes kommune
22. CBRNE -Evenes kommune

6.2 Analyse av uønskede hendelser.

De scenariene som ble valgt ut til videre analyse skulle oppfylle følgende kriterier:

- Høy samlet risikovurdering
- Berører flere sektorer/fagområder og krever samordning
- Går ut over kommunens kapasitet til håndtering ved hjelp av ordinære rutiner og redningstjeneste
- Skaper stor frykt/bekymring i befolkningen
- Overførbarhet til andre uønskede hendelser

Alle scenarier er analysert etter samme mal anbefalt fra DSB. Det er gjort i den hensikt å kunne etablere en felles forståelse og gi en gjenkjennerbar metodikk, samt å gi kunnskap om hvilke tiltak som bør iverksettes for å minimere skadene. Analyse av en hendelse skal vil vise hvilken sannsynlighet det er for at hendelsen inntreffer og hvilke konsekvenser den vil få dersom vi ikke har tiltak å sette inn. Det skal fremkomme hvor sårbar eller robust kommunen er i forhold til ulike hendelsen.

Til helhetlig ROS ble det plukket ut ulike hendelser som kan inntreffe og har høy samlet risiko, sannsynligheten for at de kan inntreffer og hvilke konsekvenser disse hendelsene kan få.

I alle analyser gjøres det en sårbarhetsvurdering som tar utgangspunkt i systemene som utsettes for hendelser (påkjenninger). Analysen skal si noe om hvor motstandsdyktige systemene er for påkjenninger og evnen til gjenoppsettelse. Egenskaper både ved hendelsen og systemet som rammes påvirker sannsynligheten for at uønskede hendelser kan skje, og hvilke konsekvenser disse hendelsene får dersom de inntreffer.

6.2.1 Samfunnsverdier og konsekvenstyper

I DSB sin veileder for helhetlig ROS i kommunen er det fire samfunnsverdier, med tilhørende konsekvenstyper definert. Disse skal vurderes i forhold til de utvalgte uønskede hendelsene i analysen:

Befolkningens sikkerhet og trygghet	
Samfunnsverdier	Konsekvenstyper
Liv og helse →	Dødsfall Skader og sykdom
Samfunnsstabilitet →	Sosiale og psykiske belastninger Påkjenninger i arbeidslivet
Natur og miljø →	Skader på naturmiljø Skader på kulturmiljø
Materielle verdier →	Økonomisk tap

6.2.2 Sannsynlighetskategorier

Sannsynlighetskategoriene sier noe om hvor stor sannsynlighet det er for at en hendelse skal inntreffe. Målet med sannsynlighetskategoriene er å skille de uønskede hendelsene fra hverandre for å få en spredning i risiko- og sårbarhetsbildet, som igjen kan gi grunnlag for prioriteringer.

1	I liten grad	Det finnes få kjente faktorer som kan utløse hendelsen eller beskrivelser av at hendelsen har inntruffet tidligere.
2	I noen grad	Det finnes noen kjente faktorer som kan utløse hendelsen eller beskrivelser av at hendelsen har inntruffet tidligere.
3	I stor grad	Det finnes mange kjente faktorer som kan utløse hendelsen eller beskrivelser av at hendelsen har inntruffet tidligere.

6.2.3 Konsekvenskategorier

Hensikten med konsekvenskategorier er å skille de uønskede hendelsene fra hverandre når det gjelder alvorlighetsgrad, slik at det dannes grunnlag for videre prioriteringer. Det er ikke lagt opp til at man skal rangere konsekvenstyper eller verdier. Det vil si at man eksempelvis ikke skal veie liv og helse opp mot natur og miljø, men konsekvensvurderer de ulike samfunnsverdiene hver for seg og kategorisere disse med tall fra 1 til 5, hvor 5 er det mest alvorlige.

Kategori	Forklaring
5	Svært store konsekvenser
4	Store konsekvenser
3	Middels konsekvenser
2	Små konsekvenser
1	Svært små konsekvenser

Det slås fast i DSB sin veileder for helhetlig ROS at konsekvenskategoriene og konsekvensvurderingene må tilpasses hver enkelt kommune, blant annet basert på kommunens størrelse. Det vil si at en kommune med få innbyggere kan ha helt andre verdier enn tilsvarende kategori i en stor kommune. I Gratangen har vi lagt til grunn veilederens konsekvenskategorisering.

Samfunnsstabilitet

Manglende dekning av grunnleggende behov:

Befolkningen mangler mat, drikkevann, varme og medisiner som følge av hendelsen. Konsekvenskategoriene 1-5 kan angis som en kombinasjon av antall personer som er berørt av hendelsen og varighet.

Varighet (dager)	Antall berørte: →	<5 personer	5-30 personer	30-75 personer	>75 personer
Over 7		Kategori 3	Kategori 4	Kategori 5	Kategori 5
2-7		Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4	Kategori 5
1-2		Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4
Under 1		Kategori 1	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3

Kategori 1= svært små
 Kategori 2 = små
 Kategori 3= middels
 Kategori 4= store
 Kategori 5= svært store

Materielle skader

	Økonomiske tap
Svært små	Under 50 000 kr
Små	100 000 – 500 000 kr
Middels	500 000 – 1 000 000 kr
Store	1 000 000 – 2 000 000
Svært store	over 2 000 000 kr

For hver av de uønskede hendelsene gjøres en beskrivelse av hendelsesforløpet:

- årsaker
- identifiserte eksisterende tiltak
- sannsynlighet
- sårbarhet
- konsekvenser
- behov for befolkningsvarsling (av et visst omfang og generelt)

Vurderingen av sannsynlighet, sårbarhet og konsekvenser er en prosess der det kan komme opp nye momenter i vurderingene underveis. Det var viktig at arbeidsgruppene ikke bare konsentrerer seg om en spesifikk hendelse i ett bestemt område i kommunen, men også vurderte om lignende hendelser kan inntreffe andre steder i kommunen. I analyseskjemaet kaller vi dette overførbarhet.

Det vurderes også angivelse av **usikkerhet** og **styrbarhet**. Begge faktorene påvirker det totale risikobilde.

Usikkerhet vurderes som høy hvis en eller flere av de følgende betingelser er oppfylt:

- Relevante data og erfaringer er utilgjengelige eller upålitelige
- Hendelsen / fenomenet som analyseres er dårlig forstått
- Det er uenighet blant ekspertene (ulike forskningsresultat)

Styrbarhet har følgende klassifisering:

- Høy = kommunen kan kontrollere/styre
- Middels = kommunen kan påvirke
- Lav = kommunen kan ikke påvirke

6.3 Risikobilde

Vurdering av risiko gjøres på grunnlag av resultatene av sannsynlighetsvurderingene og konsekvensvurderingene. De uønskede hendelsene er plassert inn i en risikomatrix som samlet sett gir ett risikobilde for kommunen.

6.4 Risikomatrixe

Hendelsene er satt opp i risikomatrixen under. Her oppsummeres den helhetlig konsekvensvurdering opp mot de fire konsekvenskategoriene liv og helse, samfunnsstabilitet, natur-/kulturmiljø og materielle verdier.

Høyest risiko Tiltak påkrevet	Middels risiko Tiltak vurderes nøye	Laveste risiko Tiltak ivaretatt
2. Naturhendelser, ras, løsmasser, stein og snø	1. Ekstremvær som sterk vind, flom og ekstrem nedbør	3. Svikt/ forurensning i vanntilførsel
11. Cyberangrep	4. Lengre bortfall av strøm	14. Korrupsjon i kommunal virksomhet
12. Lengre bortfall av IKT (datakommunikasjon/digitale løsninger)	5. Store ulykker på vei eller arrangement	
16. Alvorlig voldshendelse i utdanningsinstitusjon - PLIVO	6. Større buss og bilulykke	
17. Omfattende og alvorlig overgrepssak	7. Farlig gods i tettbebygd strøk	
18 Terrorangrep	8. Akutt forurensning (grunnstøting av skip med påfølgende lekkasje- utslipp til sjø)	
	9. Brann på institusjon	
	10. Brann i bygg som involverer mange mennesker	
	13. Personopplysninger på avveie	
	15. Alvorlige utbrudd av allmenfarlig smittsom sykdom	
	19. Større ulykke på Ofofbanen -Narvik kommune	
	20. Større flyulykke med flystyrt i et fjell -Evenes kommune	
	21. Masseskade tilknyttet alliert mottak av militært utstyr og personell -Evenes kommune	
	22. CBRNE -Evenes kommune	

7 Analyse av de ulike scenarier.

I vedlegg presenteres skjematisk de analysene som er gjennomført basert på faglig kunnskap og erfaring samt nasjonalt trusselbilde.

Scenariene er analysert utfra ny mal, utarbeidet av DSB og er mer omfattende enn den forrige.

Endringene i scenariene fra forrige versjon er noen sammenslåing av hendelser samt justeringer utfra dagens erfaring.

Ny mal ser slik ut.

UØNSKET HENDELSE	NR.	NAVN
Beskrivelse av hendelsen:		
Medvirkende faktorer:		Eksisterende tiltak og hvordan de fungerer:

SÅRBARHETSVURDERING

Er det særtrekk ved kommunen som kan bidra til at den uønskede hendelsen utvikler seg til det verre (naturforhold, befolknings sammensetning osv.)?

Kan den uønskede hendelsen medføre følgehendelser og svikt i kritiske samfunnsfunksjoner og -tjenester? Hvordan vil langvarig(e) bortfall påvirke andre kritiske samfunnsfunksjoner og -tjenester?

Hvordan vil den uønskede hendelsen påvirke kommunens styrings- og krisehåndteringsevne? Medfører hendelsen behov for evakuering? Vil det være behov for umiddelbar befolkningsvarsling?

Samlet vurdering av sårbarhet:

SANNSYNLIGHETSVURDERING	Svært lav	Lav	Middels	Høy	Svært høy	Begrunnelse
Sannsynlighet for hendelsen:	☐	☐	☐	☐	☐	
Vurdering av overførbarhet: Kan lignende hendelser inntreffe andre steder i kommunen?						

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	Konsekvenstype	Konsekvenskategori					Begrunnelse
		0	1	2	3	4	5
Liv og helse	Dødsfall	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Skader og sykdom	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samfunnsstabilitet	Manglende dekning av grunnleggende behov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Forstyrrelser i dagliglivet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Natur og miljø	Langtidsskader – naturmiljø	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Langtidsskader – kulturmiljø	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Materielle verdier	Direkte økonomiske tap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Indirekte økonomiske tap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samlet vurdering av konsekvens (svært lav til svært høy):							

USIKKERHET	Lav	Middels	Høy	Begrunnelse
Vurdering av usikkerhet:	☐	☐	☐	

BESKRIVE RISIKO	Lav	Middels	Høy	Begrunnelse
Basert på vurderingene over (lav til høy):	☐	☐	☐	

MULIGE NYE TILTAK	
Sannsynlighetsreducerende	Konsekvensreducerende

STYRBARHET	Lav	Middels	Høy	Begrunnelse
Vurdering av styrbarhet:	☐	☐	☐	

8 Handlingsplan, tiltakskort og øvelser

Helhetlig ROS utarbeides administrativt og vedtas av kommunestyret hvert 4. år. Revidering og utarbeidelse av ny handlingsplan og tiltakskort skjer hvert år. Dette gjøres fortløpende og godkjennes av kommunedirektøren.

8.1 Handlingsplan - tiltakskort:

På bakgrunn av helhetlig ROS skal alle sektorer og avdelinger lage handlingsplaner og tiltakskort knyttet mot sine områder. Disse skal ses i sammenheng med helhetlig ROS og vise hvordan risikobildet kan minimaliseres. Disse skal ha en målsetting om snarest å komme tilbake til normaltilstand.

Tiltak som krever økonomiske investeringer utover egen ramme fremmes for kommunedirektøren eller politisk behandling.

8.2 Øvelser

I samsvar med sivilbeskyttelsesloven plikter kommunen å øve. Øvelser kan skje i ulike former, noen kan være «skrivebordøvelser» mens andre vil være aktive øvelser. Kommunen kan øve på internt planverk med kun interne deltakere, eller den kan øve på samvirke med eksterne aktører.

Evaluerings av øvelsene vil være grunnlaget for justeringer og ajourhold av eksisterende handlingsplaner/tiltakskort og eventuelt utvikling av nye tiltak der man oppdager mangler.

Øvelser gjennomføres minst en gang pr. år.

9 Beredskapsråd

Kommunalt beredskapsråd er pr. 2025 ikke etablert i Gratangen. Å etablere beredskapsrådet er under vurdering. Et slikt råd bør bestå av organisasjoner som ivaretar kritiske samfunnsfunksjoner, herunder inngår også de frivillige. Målsettingen med et slikt råd er å utveksle planverk, erfaringer og finne de gode samhandlingsformene som kreves i kritiske situasjoner.